

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
Fakulta sociálních věd
Institut mezinárodních studií

PROTOKOL O HODNOCENÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE
(Posudek oponenta)

Práci předložil(a) student(ka): Adéla Trněná

Název práce: *Podoby a proměny antisemitismu mezi britskými politickými elitami během druhé světové války*

Oponoval (u externích oponentů uveďte též adresu a funkci v rámci instituce):

PhDr. Vít Smetana, Ph.D. – vědecký pracovník Ústavu pro soudobé dějiny AV ČR, v. v. i.

1. OBSAH A CÍL PRÁCE (stručná informace o práci, formulace cíle):

Práce si klade za cíl zjistit, do jaké míry byl v kruzích britských politických elit v letech druhé světové války přítomen antisemitismus a případně v jaké formě a podobách. Sleduje výchozí postoje britských politiků vůči židovstvu, konkrétně k židovské uprchlické vlně, zkoumá percepci židů v britských médiích, míru jejich postižení v době masové internace cizinců zejména v roce 1940 a konečně postoje vůči přicházejícím zprávám o probíhajícím holocaustu. Dospívá k závěru, že antisemitismus se mezi britskými politickými elitami skutečně vyskytoval, a to v nezanedbatelné míře, což lze doložit na předsudečných výrocích zachycených v dokumentech soukromé povahy (deníky, korespondence), ale i v textech otiskovaných v některých tiskovinách. Autorka však tuto citlivou tematiku hodnotí střizlivě a bez jakékoli senzacechtivosti uvádí, že „politika vůči židovským uprchlíkům byla diktována spíše chladným pragmatismem, který vyžadoval válečný stav“ (s. 34). Britské politické vedení mělo tendenci nerozlišovat mezi židy a dalšími příslušníky okupovaných států, což se promítlo i do postojů k případným pokusům nějakým způsobem zachránit židovské obyvatelstvo z okupované Evropy.

2. VĚCNÉ ZPRACOVÁNÍ (náročnost, tvůrčí přístup, argumentace, logická struktura, teoretické a metodologické ukotvení, práce s prameny a literaturou, vhodnost příloh apod.):

Práce je dobře a logicky vystavěna. Argumentace je většinou přesvědčivá, autorka použila solidní množství odborné literatury. Teoreticky svůj text dobře ukotvila v pracích Hannah Arendtové a Shulamit Volkovové. Metodologicky označila svou práci za „historickou analýzu na základě literatury“ (s. 3) – a v tomto modu skutečně postupovala.

3. FORMÁLNÍ A JAZYKOVÉ ZPRACOVÁNÍ (jazykový projev, správnost citace a odkazů na literaturu, grafická úprava, formální náležitosti práce apod.):

Jazykový projev autorky je většinou solidní, nicméně je na místě poukázat na určité nesrovnalosti: V úvodu se text doslova utápí v neosobních vazbách: Na dvou a půl stránkách (s. 3–5) tak autorka pětikrát uvedla, že „bylo čerpáno“, dále „byl tento fakt vzat v potaz“, „s literaturou bylo nakládáno“, texty „byly využity“, primární zdroje „byly použity“, „zachyceno bylo i několik zmínek“ a vzhledem k povaze tématu dokonce „byla snaha vypořádat postoje“. O sobě pak Adéla Trněná hovoří ve třetí osobě jednotného čísla (s trochou odlehčení bych uvedl, že tak činí doslova jako Vinnetou v románech Karla Maye...). To však už způsobuje určitý zmatek, protože na téže straně používá termín „autorka“ pro sebe a pro Shulamit Volkovovou. Zajímalo by mě, kdo tak striktně odrazuje část našich studentů od používání ich-formy a doporučuje jim raději toto rádooby vědecké vyjadřování, které se ovšem prakticky nedá číst...

Dále bych autorce rád vzkázal, že slovo „spousta“ je ve skutečnosti ohebné, tj. má také nominativ „spousta“. Ve všech třech případech (s. 6, 27, 28) měl být také použit – pokud už se A. Trněná rozhodla pro toto nespécifické vyjádření množství. Autorce je na místě vytknout také občasná anglismy, které mají v češtině jiný význam (např. „eminentní umělci a vědci“ – s. 28), a nalézt lze občas i téměř nesrozumitelnou větu: „Nepozornost předních britských politiků tak v tomto případě umožnila ovlivnění důležitých vládních rozhodnutí antisemitismem svých spolupracovníků.“ (s. 29)

Autorka cituje správným způsobem a odkazy na literaturu jsou dobře umístěny. Mám však určité pochybnosti o tom, zda skutečně pracovala se všemi zdroji, které uvádí: V případě knihy *The Memoirs of Anthony Eden. The Reckoning* skutečně nejde o „deníky“ (s. 5). Naopak na deník stálého státního podtajemníka ve Foreign Office Alexandra Cadogana odkazuje A. Trněná pouze jednou (s. 13), zatímco v souvislosti s jeho deníkovými záznamy na téma holocaustu (s. 30) už odkazuje na odbornou literaturu. Opravdu autorka tyto dvě knihy alespoň držela v ruce?

4. KOMENTÁŘ HODNOTITELE (celkový dojem z bakalářské práce, silné a slabé stránky, originalita myšlenek, naplnění cíle apod.):

Autorka ve své práci na základě použité literatury vcelku uspokojivě zodpověděla výzkumné otázky. Lépe měla vyjasnit, jaké reálné možnosti pro záchranu židů z Evropy se Britům v době války nabízely, a zejména proč nakonec britská vláda odmítla jich využít. Dvě věty v závěru (s. 34) jsou na toto téma málo.

Určité nejasnosti nalézám v dílčích hodnotících soudech, což dokládá následující věta: „Snaha o vyloučení židů ze společnosti byla pozorovatelná v mnoha sférách života ve Velké Británii, vždy však byla v tolerovatelných mezích.“ (s. 9) Ptám se, kde leží tolerovatelné meze snah o vyloučení židů ze společnosti. Jinde zase autorka uvádí, že velmi „výrazným a důležitým rysem antisemitismu mezi politiky byla ambivalence. Viditelná je například v reakci na zprávy o perzekuci židů nacisty, kdy politici, kteří měli k židům negativní postoj, reagovali projevením empatie a často také snahou pomoci těmto obětem.“ (s. 11–12) Jinými slovy se tedy antisemitismus ve své ambivalentní podobě projevoval snahou pomoci obětem židovské perzekuce?

K textu mám i další víceméně dílčí výhrady: Jestliže autorka hovoří o „známém popírači holokaustu“, měla by jej identifikovat (s. 3). Chápu autorčiny motivy pro psaní slova „žid“ s malým „ž“, ovšem působí to poněkud zvláště v pasáži implicitně kritizující fakt, že v britském předválečném tisku „židé nebyli zmiňováni jako samostatné etnikum“ (s. 20). Za vysoce problematickou považuji následující větu: „Noviny vedly například kampaň proti židovskému ministrovi války Hore-Belishovi, jehož úspěšné reformy v armádě nekorespondovaly s politikou appeasementu Chamberlaina, kterou premiér vyznával i po začátku války.“ (s. 23) Leslie Hore-Belisha rozhodně nebyl počátkem roku 1940 odstraněn proto, že jeho reformy v armádě činily Británii bojeschopnější. Premiér Chamberlain v té době již určitě nechtěl Německo usmiřovat: S dostatečnou silou už tehdy zuřila válka na moři a Hitlerovu nabídku míru po německém obsazení západní části Polska Británie a Francie odmítly. A konečně k možnosti bombardovat vyhlazovací tábor Osvětim „nebo alespoň k němu vedoucí kolej“ je třeba dodat, že hlavní obětí by se v prvním případě stali především osvětimští vězni (v Birkenau samém jich živořily desítky tisíc), zatímco plynové komory a krematoria nemusely být vůbec zasazeny. Naopak železniční trať vedoucí do Osvětimi by nejspíš byla opravena v horizontu několika málo týdnů – nepochybně s nasazením osvětimských vězňů samých. A v neposlední řadě byly letecké útoky v Polsku po většinu války pro západní letectvo z logistického hlediska velmi náročné. Souhlasím nicméně s autorčíným závěrem, podle nějž prioritou Britů (a koneckonců i Američanů) bylo především co nejrychleji vyhrát válku a pomoci tím vězňům v Osvětimi i v dalších táborech.

5. OTÁZKY A PŘIPOMÍNKY DOPORUČENÉ K BLIŽŠÍMU VYSVĚTLENÍ PŘI OBHAJOBĚ (jedna až tři):

Autorka by měla vyjasnit,

- 1) jakým způsobem pracovala s uvedenými editovanými prameny (viz výše);
- 2) co myslí oněmi „tolerovatelnými mezemi“ snah o vyloučení židů ze společnosti;
- 3) jaké reálné možnosti záchrany židovského obyvatelstva z Evropy se Británii v době války nabízely;

6. DOPORUČENÍ / NEDOPORUČENÍ K OBHAJOBĚ A NAVRHOVANÁ ZNÁMKA

(výborně, velmi dobře, dobře, nevyhověl):

Práci Adély Trněné doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnotit ji známkou *velmi dobře* – v případě vynikajícího výkonu při obhajobě s možností vylepšení.

Datum: 5. 6. 2016

Podpis: Vít Smetana

Pozn.: Hodnocení pište k jednotlivým bodům, pokud nepíšete v textovém editoru, použijte při nedostatku místa zadní stranu nebo příložený list. V hodnocení práce se pokuste oddělit ty její nedostatky, které jsou, podle vašeho mínění, obhajobou neodstranitelné (např. chybí kritické zhodnocení pramenů a literatury), od těch věcí, které student může dobrou obhajobou napravit; poměr těchto dvou položek berte prosím v úvahu při stanovení konečné známky.